

על שיתוף פעולה בין "און" ל"השרות"

הולך ומתרחב, נשמעות בזמן האחרון תביעות להרחיב עוד יותר את שיתוף הפעולה ולהדק איתו. לדעתי תביעות אלה הן במקומן, ואנסה להסביר זאת.

יעילותו של מכון הזרעה נמדדת ע"י שתי פעולות:

1. העמדת פרים צעירים למבחן בגיל צעיר. שני מכוני הזרעה בוחנים פרים במלוא הקצב; פירוש הדבר — הם מנצלים את מאקסימום היכולת של משקי הביקורת לבחון פרים צעירים, תוך שמירה על שיעור רב ככל האפשר של שרי מוש בפריים משביחים.

2. יכולת הפצת זירמת פרים משביחים. שני מכוני הזרעה משתמשים כדי 75% בקירוב בזירמת פרים משביחים; עובדה זו מוכיחה שכל אגודה בנפרד יכולה בשעת חירום לספק את כל הזירמה הנדרשת להזרעת כל הבקר בישראל. מכיון שהתרחשויות של מצבי-חירום, אם מסיבות ואטרנינאריות ואם מסיבות בטחוניות, צפויות בדרך כלל בישראל, עלינו לשמור על עודף פוטנציאל הזרעה בכל פריה בנפרד; מכאן: המסקנה שבישראל חייבות להתקיים שתי פריות, וזאת — מבלי לדון בבעיה של בעלות על הפר-יות — אם זו תהיה בידי אגודה אחת או לא.

ואשר לשיתוף הפעולה בזמנים רגילים, הרי מוטל על מכוני הזרעה להחליט ולהגיע לידי הסכם בדבר ניצול ארצי של פרים משביחים. כפי שהוסבר לעיל, שני מכוני הזרעה בוחנים עגלים במלוא הקצב (כ־20 לשנה) ואיש אינו יכול להתנבא באיזו מהאגודות יתגלה ה"דנדי" של השנה; לפיכך אני מציע שהאגודות להזרעה יחתמו ביניהן על הסכם דלקמן.

במקרה של הופעת פר משביח באחת האגודות, יראהו כשייך לכלל בוקרי ישראל והוא ינוצל ע"י שני מכוני הזרעה, תוך שותפות מלאה. כן הכרחי הוא שיתוף פעולה בשימור זירמה.

רוב מכוני הזרעה בארה"ב עברו לשימוש כללי בזירמה קפואה, גם באירופה ישנה תזוזה ניכרת בשטח זה; בצרפת קיים מכון, המזריע

כל עבודת טיפוח מבוססת על סאלאקציה, אותה אפשר לעשות בנקבות או בזכרים. מכון ההזרעה מתרכז בסאלאקציה בזכרים.

ידוע שקל, יחסית, לטפח בכיוון תכונה אחת (מובן שזה תלוי במידת התורשתיות של אותה תכונה), אולם כשאנו רוצים לטפח בעת ובעונה אחת שתי תכונות או יותר, פעולת הבירור מתחילה להיות קשה יותר וקצב ההתקדמות נבלם בכל אחת מהתכונות, אותן אנו מטפחים.

מבחינה מעשית, לפני זמן לא רב, טיפחנו רק לחלב, וכל פר שהתבלט בהורשת תכונה זו סיפק את דרישות הבוקר ונחשב כפר משביח; כיום אנו — וכן גם בוקרים אחרים בעולם, דורשים יותר ויותר מ"הפר".

לפני שנים היתה הפרדה ברורה בין גזעי החלב והבשר; כיום, תובעים הבוקרים שהגזע המ"ניב חלב, ובעיקר זה "הפריזי", ייענה גם לייצור הבשר וזאת — מבלי להפסיד ביכולת ההנבה של חלב ושומן; יתר על כן — אף נתבעת התקדמות נוספת בשטח זה. וכך, אם אנסה לסכם את הנדרש כיום מפר, אמנה:

1. מבחן חיובי של בנותיו לחלב ושומן;
2. מבחן חיובי לכושר מהירות הגדילה של צאצאיו;
3. הורשת מבנה גוף רצוי!
4. הורשת מבנה עטין רצוי, המתאים גם לחליבה מיכאנית.

ברור שאנו תובעים הרבה מ"פר", וככל שתביעותינו הולכות וגדלות, כן קשה יותר למצוא את הפר המבוקש. היוצא מזה: כשטיפחנו לתכונה אחת בלבד, די היה במספר מסוים של פרים כדי להבטיח התקדמות, אך כשאנו תובעים מהפר יותר ומבקשים להשביח יותר מתכונה אחת (וחלק מהתכונות אף אינן בקוראלאציה חזרה בית), חייבים אנו לבחון מספר גדול יותר של פרים ולערוך סאלאקציה קפדנית. מעשה טוב עשו איפוא מכוני הזרעה שהכפילו בשנתיים האחרונות את מספר העגלים המועמדים למבחן ובדרך זו גם הכפילו את אפשרויות הבחירה. אם כי שיתוף הפעולה בין "השרות" ל"און"

כופתיות של זירמה קפואה, שמוציאים משפופרת. ניסויים שנעשו במעבדת "השרות" בהקפאת זירמה ב"כופתיות".

מיכל לזירמה קפואה, משומרת בחנקן נוזלי בטמפרטורה של מינוס 193 מעלות צלזיוס

תנת פרים". לאחר שייבחן הפר ויימצא משבית, אפשר יהיה להפיץ את זירמתו ש"הופקדה" בבנק בצורה רחבה ביותר.

על מכוני ההזרעה שלנו ללמוד מאנגליה, שם הוקמה יחידת הקפאה ארצית. גם בארצנו אפשר לכונן יחידה כזו, לרשותם של שני מכוני ההזרעה, המשרתים כיום כ-85,000 ראש בקר; זהו ממד די גדול, המצדיק כינון יחידה כזו.

סיכום

1. בישראל יש צורך בקיום שתי פריות;
2. על מנת להבטיח התקדמות בטיפוח, אין להקטין את מספר העגלים הנרכשים מדי שנה לצורך חידוש עדר הפרים והשבחת רמתו;
3. הסכם בין "און" ל"השרות" בדבר ניצול משותף של פרים משביחים; (הסוף — מעבר לדף)

כ-700,000 ראש בזירמה קפואה בלבד. המועצה לשיווק חלב באנגליה מארגנת אף היא את מכר"ני ההזרעה לשימוש כללי בזירמה קפואה, וגם לנו אסור לפגור בשטח זה.

יתרונות הזירמה הקפואה הם רבים. בראש ובראשונה יש להצביע על כך שבשיטה זו אפשר לספק זירמת כל פר משביח בכל יום למזריע וע"י כך אפשר לתאם הזרעת כל פרה, ללא תלות ביום ההתייחמות שלה. בזמן האחרון נערכים ניסויים בעולם של הקפאה בשיטת הכופתיות, ואף אנו ב"השרות" התחלנו בכך. בשיטה זו, ההספק הוא גדול מאוד, והעיקר — האיחסון הוא זול מאוד. בשיטה זו אפשר להכין בנקים גדולים של זירמה מכל פר הנכנס להמתנה ול"הבטיח" ע"י כך את השימוש בזירמת פר זה — גם במקרה של יציאתו מחמת מחלה במשך תקופת ההמתנה. יתכן שלעתיד לבוא נסגל לעצ"מנו שיטה של "המתנת מיכלים" במקום "המ-

ביקור הנהלת הענף באיזור לכיש

לאחר ביקור במכון החליבה הוצע להרוס את הקיר המזרחי לשם שיפור האוויר. כל המבקרים התרשמו יפה מניקיון של הבהמות ומהניקיון במיבנים ובציוד.

צוות העובדים. עוסקים בעבודת הענף 4 חברים בס"ה, ללא חלוקת תפקידים ביניהם. עומס העבודה הוא רב. כמות ימי העבודה לפרה ולבניה הבקר הנלווים — 9-10 בשנה. עבודה בריפוד לא נכללה בחשבון זה. הוצע להגדיל את צוות העובדים, ואם אין עובדים מקצועיים, אפשר להעזר בעובדים רגילים שישחררו את הרפתנים מהעבודות השיגריות. רכז הענף לא הסכים לפתרון זה.

בריאות העדר. הודות לטיפול המסור של העובדים וההקפדה על הניקיון, השתפר במידה רבה מצב הבריאות ואין מתאוננים על מחלות עטין ותמותה בולדות רכים.

ההזנה. המזון המרוכז מהווה 70% של התפריט. את התערובת מכינים במשק. המספוא הגס הוא: עשב רודס קצור, תחמיץ חורפי ושתי טונות שחת לפרה בשנה. התנובה הממוצעת בשנה האחרונה — 6100 ק"ג חלב עם 3.3-3.4% שומן.

התעורר דיון בשאלת הספקת המ"מ. לדעת אנשי הנהלת הענף מוטב להתקשר במכון מרכזי ולוותר על התקנת התערובת במשק, כיוון שהחיר סכון של 2-3 ל"י על טונה אינו מצדיק העסקת עובדי המשק במכון תערובת מקומי. צוין עוד שבמשק אין אפשרות לפקח על טיב התערובת, כפי שזה נעשה במכון מרכזי. בעת הדיון על התחמיץ החורפי נתגלה שהוא יקר יתר על המידה.

לשם ביצוע תקין של ההזנה מסומנות הפרות בחוטים פלאסטיים צבעוניים באוזניים (במגמה לבצע הזנה כמעט אינדיבידואלית). אולם המבקרים התרשמו שהעובדים אינם משתלטים כנראה על המצב והצביעו על המצב הגופני (הקונדיציה) הבלתי אחיד של הבהמות — יש פרות מדושנות ויש מדולדלות. המבקרים הציעו, לשם תיקון המצב, להגיש מ"מ גם במכון החליבה ולארגן

ביום 3.10.65 נערכו ביקורים בקיבוצים כפר-מנחם ועין-צורים, במכון התערובת בקיבוץ משרי אות-יצחק ובמכון התערובת במושב גאליה. ביום 4.10.65 נערך ביקור במושב ניר-ישראל.

בקיבוץ כפר-מנחם

השתתפו בביקור ובסיום במשק זה: א. לוי, שלמה גל, פרופ' רענן וולקני, ד"ר חנן נוימרק, צבי מרגלית, בנימין לב, ג'אמיל עובדיה, סטפן לישניבסקי, חברים מהמשק ונציג הוועדה האיזורית.

ואלה הנושאים שדנו בהם:

שיכון העדר. מצאו שאין הוא מוצלח מבחינה טופוגראפית והוצע לשפר את האוויר. לרשות המשק יש כמויות גדולות של קש, אולם העובדים בענף רוצים להשתחרר מעבודות הריפוד בחלק מהמיבנים, או אף בכולם. טוענים שאין שימוש לובל האורגאני, שהולך ומתרבה. אנשי המשק הציעו להצר את הסככות מ-7 מטר ל-5 מטר, לרצף בבטון את כל השטח ולצפותו בגומי. חברי הנהלה של הענף פסלו הצעה זו, כי מצאוה יקרה מאוד, בלתי היגיאנית ומרבה עבודה בשמירת הניקיון. הוצע, במקום זה, לרצף פס ברוחב של 2 מטרים (ליד האיבוס), לצפותו בגומי או לא לצפותו, ולהתקין בהמשך הפס המרוצף תעלת-סורג, או מפצמות, או שטח רבי-צה על רפד עמוק. הצעה אלטרנטיבית, שנראית בעיני המבקרים טובה יותר — להתקין מפצמות במקום רצפת בטון (ברוחב 2 מ') ובהמשכן — מרבץ בלתי מרוצף על רפד עמוק. נמסר, בהזדמנות זו, שלא הושג אישור לשחרור ציפוי הגומי ממכס.

4. הקמת יחידת הקפאה ארצית לזירמה, וכן בנקים לזירמה;

5. רצוי לבדוק אם אפשר יהיה לייעל פעולות שונות של מכוני ההזרעה ע"י ריכוזן תחת קורת גג אחת.

דן קלי

השרות להזרעה מלאכותית